

SPORT SOHASIDAGI AGENTLAR FAOLIYATINING ASOSIY FUNKSIYALARI

Yetmishboyev Muxtorjon Ma'murjon o'g'li

Ichki Ishlar Vazirligi Akademiyasi

O'zbekiston, Toshkent shahri

E-mail: Mukhtorjon.yetmishboev@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada sport sohasidagi agentlar faoliyatining asosiy maqsadlari yoritilgan. Shu bilan birga, ushbu sohada fuqarolik huquqi qoidalariga asoslangan agentlik shartnomasiga kiritilishi mumkin bo'lgan majburiyatlar mavjud. Sport sohasidagi agentlar faoliyatining asosiy maqsadlari ahlil etish dolzarb hisoblanadi*

Kalit so'zlar: *sport, sportchi, sportchi agenti, sport agenti faoliyati, agentning funksiyalari, agentlik shartnomasi, huquq va majburiyatlari.*

Sport inson faoliyatining boshqa turlari kabi professional shaxslarning mehnati bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Chunki, professionalizm tegishli faoliyatni yuqori darajada amalga oshirish va yuqori yutuqlarga erishishni ta'minlaydigan jihatlardan biri sanaladi. Sport sohasidagi faoliyatni ham aynan sportchilar amalga oshiradilar. Boshqa subyektlar esa sportchining yuqori natijalarga erishishi ko'maklashadilar.

Hozirda ommaviy axborot vositalari orqali taniqli sportchilar, murabbiylar qatorida sport dunyosining yanada muhim namoyandalarning nomlari tilga olinmoqda. Ular qatoriga birinchi navbatda bosh menejerlar, sport skautlari, agentlar va u yoki bu sport klubi, terma jamoalarining har xil faoliyatlari bo'yicha spikerlar kiradi. Nomlari keltirilgan mutaxassislarning faoliyati orqali zamonaviy jahon sportida ko'p muhim masalalar hal bo'layotganini va musobaqalarda sportchilarning yuksak ko'rsatkichlariga katta hissa qo'shilyotganining guvohi bo'lib turibmiz. Shularning orasidan agentlar faoliyatiga nazar tashlaydigan bo'lsak, ularning mas'uliyatlariga reklama homiylarini topishdan tortib, to o'yinchilar bilan sport, xo'jalik, maishiy va boshqa masalalar bo'yicha shartnoma tuzishgacha bo'lgan juda katta hajmdagi ishlar kiradi.

Sport agentlariga kengroq qaraydigan bo'lsak, birinchi sport menejerlari rimliklar bo'lganini ko'ramiz, ular asosan gladiatorlarga egalik qilganlar. Keyinchalik o'ta polvon xitoy yakudzalarining agentlari paydo bo'ldi, ular Uzoq Sharqdagi eng yaxshi jangchilarning kurashlarini uyushtirardilar, kerak bo'lsa ularni o'qitganlar (o'qitish hozirgi kungacha davom etmoqda). Lekin, haqiqiy sport boshqaruvchilari faqat XIX asr oxirida yuzaga keldi, chunki shu davrda butun jahonni sport va sport tanlovlari bilan umumiy mashg'ul bo'lish qamrab olgandi. Shu davrning o'zida sport atrofidagi doiralarda sport ma'murlar (ma'muriy

boshqaruvchilar) yoki agentlar paydo bo'la boshladilar, ular amaldagi agentlar (vositachilar) edilar.

Ham sportchi, ham agent uchun eng muhim huquqiy munosabatlar sportchi-agent munosabatlaridir. Shuni ta'kidlash lozimki, sportchi o'z agentiga va eng muhimi, agent o'zi vakillik qilayotgan sportchiga ishonishi kerak.

Shunday qilib, sport agentining bevosita harakatlariga quyidagilar kiradi: sportchi shartnoma tuzganida, sportchilarning transfer o'tishlarini hujjatlashtirish; tuzilgan shartnomalarni bajarish; mijoz (sportchi) bilan maslahatlashish; sportchi yoki jamoani ma'lum bir sportchi/jamoa bilan shartnoma munosabatlariga kirishishga tayyor bo'lgan potentsial kontragentlar to'g'risida xabardor qilish; sportchi nomidan uning manfaatlarini to'liq hurmat qilgan holda muzokaralar olib borish; sportchi uchun foydali bo'lgan hamkorlik bo'yicha takliflarni tanlash, sportchining tijorat huquqlaridan foydalanish bo'yicha kelishuvlarni taqdim etish.

Sportchilar va murabbiylarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, ularni sport klublarida ishga joylashtirishda suiiste'mollik va huquqbuzarliklarning oldini olish, shuningdek, ko'rsatilayotgan agentlik xizmatlari sifatini oshirish maqsadida sport agentlari akkreditatsiyadan o'tkaziladi.

Bizning fikrimizcha, sport agenti faoliyatining asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat:

1. Huquqiy yordam. Asosiy vazifa - sportchi va ish beruvchi o'rtasida shartnoma tuzishda huquqiy yordam ko'rsatish;
2. Psixologik yordam. Vazifalardan biri sportchini rag'batlantirishdir, chunki faqat bu holatda u martaba o'sishiga ega bo'ladi;
3. Ilmiy-uslubiy ta'minot va kasbiy faoliyatni rejalashtirish. Agent o'z mijoz shug'ullanayotgan sportning nuanslarini tushunishi, qaysi vektor murabbiylari va jamoa rahbarlari tomonidan boshqarilishini kuzatishi kerak;
4. Tibbiy va biologik yordam. Sportchini ish bilan ta'minlashning eng muhim omillaridan biri bu tibbiy ko'rsatkichlardir. Bu yerda agent sportchining sog'lig'i va uning tiklanishi bilan bog'liq hamma narsani nazorat qilishi kerak. Bu yerda ajralmas qism sportchining hayoti va sog'lig'ini sug'urta qilishdir;
5. Iqtisodiy yordam. Agent sportchiga o'zi ishlab topgan pulni qayerga to'g'ri investitsiya qilish va kelajakda o'z kapitalini boshqarish kerakligini aytishi uchun iqtisodiy haqiqatni tushunishi kerak;
6. Konsalting. Bu sportchi va uning oilasini maishiy muammolardan himoya qilish uchun talab qilinadi. Sportchilar uchun dam olishni tashkil etish va hokazo kiradi;

7. Sportchini faoliyatini tugatgandan keyingi hayotga tayyorlash. Bu, bizning fikrimizcha, sportchiga ta'lim olishda yordam berishni o'z ichiga olishi kerak; sport yoshi qisqa bo'lgani uchun pensiya sug'urtasi haqida eng boshidan g'amxo'rlik qilish kerak;

8. Jamoatchilik bilan aloqalar. Boshqa har qanday biznesda bo'lgani kabi, yaxshi ishlab chiqilgan media-reja tijorat muvaffaqiyatining kalitidir.

Ushbu funksiyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun agent keng professional aloqalarga ega bo'lishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Етмишбоев М. Спорт соҳасидаги шартномавий муносабатларни фуқаролик-ҳуқуқий жихатдан тартибга солишни такомиллаштириш //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 12/S. – С. 343-347.
2. Етмишбоев М.М. СПОРТ СОҲАСИДАГИ АГЕНТЛИК ФАОЛИЯТИ ТУШУНЧАСИ, ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА ТУРЛАРИ //Экономика и социум. – 2022. – №. 11-2 (102). – С. 366-372.
3. Етмишбоев М. Спорт агентлари фаолиятини лицензиялаш масалалари //Общество и инновации. – 2023. – Т. 4. – №. 6/S. – С. 381-386.
4. Yetmishboev M. EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES IN THE LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES OF AGENTS IN THE FIELD OF SPORTS //International Bulletin of Applied Science and Technology. – 2023. – Т. 3. – №. 3. – С. 302-307.